

Η ΠΟΛΙΣ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑ.

ΑΝΤΙΟΧΕΙΑ ἡ ἐν Συρίᾳ, καλουμένη παρὰ τῶν ἀρχαίων καὶ ἡ ἐπὶ Δάφνῃ, κεῖται ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὀχθῆς τοῦ ποταμοῦ Ὀρόντου, τεσσαράκοντα ἐξ γεωγραφικᾶς μέτρια πρὸς δυσμᾶς τοῦ Χαλεπίου, καὶ εἰκοσιδύο πρὸς νότον τῆς Σκανδερούν ἢ Ἀλεξανδρέττας.

Ἐξαιρέσει τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἴσως δὲν ὑπάρχει πόλις, τοσαύτας πανδαινούς μεταβολὰς καὶ ὀλεθρίους συμφορὰς ὑπομείνασα, ὅσας ἡ Ἀντιόχεια. Οὐ μόνον ἡ πανώλης, ὁ λιμὸς, τὸ πῦρ, καὶ ἡ ῥομφαία ἐμάστισαν αὐτὴν κατὰ διαφόρους καιροὺς, ἀλλὰ καὶ οἱ τρομερώτατοι σεισμοὶ ἐπέφερον τὴν φθοράν της. Ἐθεμελιώθη ὑπὸ Σελεύκου τοῦ Νικάτορος, 300 ἔτη πρὸ Χριστοῦ, καὶ κατετυραννεῖτο καὶ κατεσπαράσσεται δι' ἐμφυλίων ἐρίδων ὑπὸ τῆς οἰκογενείας τῶν Σελευκιδῶν, μέχρι σχεδὸν τοῦ χρόνου τῆς τοῦ Πομπηίου κατακτήσεως, καὶ τῆς καθυποτάξεως αὐτῆς ὑπὸ τὸν Ῥωμαϊκὸν ζυγόν, π. Χ. 65. Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Τραϊανοῦ, ἐν σωτηρίῳ ἔτει 115, εὕρισκον τὴν πρώτην μνήμην τῶν φοβερῶν σεισμῶν, ὑφ' ὧν ἡ πόλις αὕτη τοσάκις ἀνέτράπη. Λέγεται ὅτι κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην ὁ Τραϊανὸς, εὐρεθεὶς ἐν Ἀντιοχείᾳ, μόλις καὶ μετὰ βίας διεσώθη, ἡ δὲ πόλις σχεδὸν ὁλόκληρος κατήντησεν ἐρειπίων σωρός· ἀλλ' ἡ μεγαλοδωρία τοῦ αὐτοκράτορος συνέδραμε, καθ' ὅσον ἡδύνατο, εἰς ἐπανόρθωσιν τοῦ δυστυχήματος, καὶ ἡ πόλις ἐντὸς ὀλίγου ἀνέλαβε τὴν προτέραν λαμπρότητα καὶ ἐμπορικὴν ὄψιν της. Ὁχληρὸν ἦθελεν εἶσθαι νὰ διέλθωμεν τὸν μακρὸν κατάλογον τῶν συμφορῶν, ὅσαι εἰς τὴν πόλιν ταύτην ἐπέπεσον, — ποτὲ μὲν θῦμα τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς πανώλους· ποτὲ δὲ ἀνατρεπομένην ὑπὸ σεισμῶν· ἄλλοτε ὑπὸ τῶν Περσῶν λεηλατουμένην· ἔπειτα πάλιν ἀλίσκομένην ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων· εἰς μίαν ἐποχὴν, τῆς πυρκαϊᾶς γινομένην παρανάλωμα, εἰς ἄλλην διαρπαζομένην ὑπὸ τῶν Τούρκων· ἐπομένως κυριευομένην ὑπὸ τῶν Σταυροφόρων μετὰ προδοσίας, σκληρότητος, καὶ θεοβλαβείας· καὶ ὀλίγον ὕστερον ἀφαιρουμένην ἀπ' αὐτῶν, μετὰ μεγάλης σφαγῆς τῶν κατοίκων, ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου τῆς Αἰγύπτου, οὕτω δὲ μένουσαν ἐν καταστάσει ἐρημίας καὶ ὀλέθρου, ἕως οὗ μετὰ τῆς ἐπιλοίπου Συρίας μετέβη εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ὀθωμανῶν Τούρκων, ὑπὸ τὴν ἀρχὴν τῶν ὁποίων ἔκτοτε διετέλεσε.

Ὁ Στράβων ὀνομάζει τὴν πόλιν ταύτην ὀλίγον κατωτέραν καὶ δυνάμει καὶ μεγέθει Σελευκείας τῆς ἐπὶ τῷ Τίγρει καὶ Ἀλεξανδρείας τῆς πρὸς Αἰγύπτῳ. Ὁ ποταμὸς Ὀρόντης ἦτο πλωίμος τοπάλαι μέχρι τῆς Ἀντιοχείας, ἥτις ἀπέχει τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ περὶ τὰ εἴκοσι γεωγραφικὰ μέλια. Οἱ μονάρχαι τῆς Συ-

ρίας διέτριβον ἐν αὐτῇ, καὶ ἦτο μία τῶν μεγίστων πόλεων τῆς οἰκουμένης. Πιθανὸν δὲ ὅτι ἠῤῥῆσεν ἔτι μᾶλλον ὑπὸ τὴν Ῥωμαϊκὴν ἀρχὴν, ἐφ' ἧς ἦτον ἡ καθέδρα τοῦ κυβερνήτου τῆς Συρίας, τὸ θέατρον πασῶν τῶν ἡδονῶν, καὶ τὸ κέντρον ἐκτεταμένου ἐμπορίου.

Πολλοὶ νεώτεροι περιηγηταὶ μαρτυροῦσι τὴν καρποφορίαν καὶ τὸ κάλλος τῶν πέριξ τῆς Ἀντιοχείας, ἀκόμη καὶ εἰς τὴν σημερινὴν παρημελημένην καὶ ἐξυτελισμένην κατάστασιν αὐτῆς· ὅθεν καὶ εὐκολώτερον δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν ὅποια ἦσαν ἀρχαίως αἱ τοῦ πλούτου καὶ τῆς εὐφροσύνης πηγαί, ὅτε αὐτοκράτορες εἰλκύνοντο ὑπὸ τῶν ἡδονῶν αὐτῆς, καὶ Ῥωμαῖοι στρατιωτικοὶ παρημέλουν τὰ καθήκοντά των χάριν τῶν τρυφῶν τῆς λαμπρᾶς ταύτης πόλεως. Ἰδοὺ τίνι τρόπῳ περιγράφουσι δύο Ἀγγλοὶ περιηγηταὶ τὴν ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Ὀρόντου θέαν.—

« Ἠρχίσαμεν ἤδη ν' ἀκολουθῶμεν τὰς ὀχθὰς τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἐξεπλάγηνμεν εἰς τὴν ὠραιότητα τοῦ θεάματος, ὑπερβαίνοντος πᾶν ὅ,τι ἠλπίζομεν νὰ ἴδωμεν εἰς τὴν Συρίαν, καὶ τῶνόντι πᾶν ὅ,τι εἶχομεν ἰδεῖ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἑλβετίαν, μολονότι περιωδύσαμεν ἑνεακόσια μέλια εἰς τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ εἶδομεν τὸ πλεῖστον μέρος τῆς καλλονῆς της. Ὁ ποταμὸς, ἀφοῦ ἡρχίσαμεν νὰ βαδίζωμεν ἐπὶ τῶν ὀχθῶν του, ἔβρεε κατὰ συνέχειαν ἐν μέσῳ δύο ὑψηλῶν λόφων, κάμνων καμπὰς καὶ στροφὰς ἀκαταπαύστους· ἐνίοτε ὁ δρόμος ἦγεν ἡμᾶς πλησίον ἀποτόμων κρημνῶν ἐν τοῖς βράχοις, βλεπόντων κατὰ κάθετον ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ. Τὰ φύλλα ἦσαν καὶ πλεῖστα καὶ πολυποίκιλα· αἱ δὲ χλοεραὶ μυσταίναι, αἵτινες ἦσαν ἀφθονοὶ πανταχοῦ, ἀντιπαραβαλλόμεναι μὲ τὴν χροιάν τοῦ δρόμου, τὸ ἔδαφος τοῦ ὁποίου συνίστατο ἀπὸ βαθεῖς ἐρυθροὺς χάλικας, ἔκαμνον ἡμᾶς νὰ φανταζώμεθα ὅτι διεβαίνομεν τεχνητόν τινα παράδεισον. Δάφναι, συκαὶ, ἄγρια κλήματα, πλάτανοι, συκάμιναι, κόμαροι, δρύες, κλπ., ἦσαν διεσκορπισμένα κατὰ πᾶσαν διεύθυνσιν. Ἐνίοτε πέτραι κισσοσκεπεῖς ἐκρέμαντο ὑπὲρ τοῦ δρόμου· παρίσταντο καὶ στόματα σπηλαίων, ἀγριωτέραν τὴν θέαν ἀποτελοῦντα· οἱ δὲ κατὰ κάθετον κρημνοὶ, περὶ τοὺς τριακοσίους πόδας ὑψούμενοι, καὶ προέχοντες εἰς τὸν ποταμὸν, ἐσχημάτιζον κόγχας, περὶ ἃς ἔτρεχον ἐξαίσιως πῶς τὰ ὕδατα. Κατεβαίνομεν ἄλλοτε εἰς πεδιάδας, ὅπου ἀμπελῶνες καὶ συκαμίνων ἄλσῃ ἐξηπλοῦντο πρὸ ὀφθαλμῶν, μὲ καλύβας εἰκονικῶς τῇδε κακέισε διεσκορπισμένας. Τὰ ἐκ διαλειμμάτων ῥήγχα τοῦ ποταμοῦ, συνεχῇ τινὰ ῥόχθον διατηροῦντα, ἐτελειοποιοῦν τὴν καλλονὴν τοῦ θεάματος, τὸ ὁποῖον διήρκεσε περὶ τὰς δύο ὥρας, ἕως οὗ ἐμβήκαμεν εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Σελευκείας, ὅπου ὁ ποτα-

μός, πλατύτερος γινόμενος, ῥέει κατ' εὐθείαν γραμμήν ὡς διώρυξ.»

Ἐπὶ τῶν Μακεδόνων βασιλέων τῆς Συρίας, ἡ λατρεία τῆς θεᾶς Δάφνης ἐτελεῖτο εἰς ἄλλος* πλησίον τῆς Ἀντιοχείας, φυτευθὲν ὑπὸ Σελεύκου, τοῦ θεμελιωτοῦ τῆς πόλεως. Τὸ ὠραῖον τοῦτο ἐκ θαυμάτων καὶ κυπαρίσσω ἀλλος ἦτο διὰ πολὺν χρόνον τὸ περιφημότερον καταγώγιον τῶν πλουσίων καὶ τρυφηλῶν ὁπαδῶν τῆς ἡδυπαθείας. Τῶν Ἀντιοχέων ἡ διαγωγή φαίνεται ὅτι ἀκριβῶς συνεφώνει μὲ τὰς διδασκαλίας καὶ τὰ παραδείγματα τῆς ἐξαχρειοῦσης πολυθείου θρησκείας των· καθότι μᾶς περιγράφονται ὡς ἡδυπαθεῖς καὶ ἀκόλαστοι. Εἰς τοιαύτην δὲ γῆν μόλις ἡμπόρει τις νὰ ἐλπίσῃ ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς ἤθελε ῥιζωθῆν· ἀλλὰ μ' ὅλον τοῦτο, ἀφοῦ καταδιωκόμενοι τινες νεόφυτοι ἔφθασαν εἰς Ἀντιόχειαν ἐκ Κύπρου καὶ Κυρήνης, πλείστοι ἐκ τῶν Ἀντιοχέων ἔδωκαν ἀκρόασιν εἰς τὴν φερθεῖσαν ὑπ' αὐτῶν ἀγγελίαν, ἐπίστευσαν εἰς τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ ἡσπάσθησαν τὴν θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ. Τὸνομα δὲ Χριστιανὸς ἐδόθη πρῶτον εἰς τοὺς μαθητάς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ὅχι βέβαια πρὸς τιμὴν τοῦ Κυρίου των, οὔτε ἀπλῶς πρὸς διάκρισιν αὐτῶν ἀπὸ τῶν ὁπαδῶν τῆς πολυθείας, ἀλλὰ πρὸς περιφρόνησιν καὶ πικρότατον ὀνειδισμόν· πλὴν, μ' ὅλον τὸ εἰς τὴν ἐπωνυμίαν περιεκείμενον αἶσχος, πολλοὶ εὐρέθησαν πρόθυμοι νὰ φέρωσιν αὐτὴν, καὶ νὰ χωρισθῶσιν ἀπὸ τὰς κακίας καὶ τὴν ἀσωτίαν τῆς πόλεως των, διὰ νὰ πατῶσιν εἰς τὰ βήματα τοῦ περιυδρισθέντος Κυρίου των. Εἰς τοῦτο ἐνεθαῤῥύνοντο λόγῳ τε καὶ παραδείγματι ὑπὸ τοῦ Παύλου καὶ Βαρνάβα, οἵτινες ὁλόκληρον ἑνιαυτὸν ἡγωνίζοντο, κηρύσσοντες καὶ προτρέποντες, νὰ στερεώσωσι τοὺς νεοφύτους εἰς τὴν γνῶσιν καὶ πίστιν τῆς ἀληθείας. Τοιοῦτοτρόπως ἐκ τρυφηλοῦ καὶ εἰδωλολάτρου λαοῦ συνεκροτήθη ἀληθινῶν πιστῶν κοινωνία, τὸ μὲν πρῶτον ὀλιγάριθμος, μετ' οὐ πολὺ δὲ αὐξηθεῖσα τὰ μέγιστα, καὶ γενομένη εὐκλεὲς καὶ δυνατὸν σῶμα, ἔξοχον δι' ἀγάπην καὶ Χριστιανικὴν ἀρετήν. Περὶ τῆς εὐδαιμονίας καὶ αὐξήσεως τῆς ἐκκλησίας ταύτης ἐπὶ Χρυσόστομου, πρὸς τὰ τέλη τῆς τετάρτης μετὰ Χριστὸν ἑκατονταετηρίδος, ἤθελεν εἰσθαὶ παραπολὺ διεξοδικὸν νὰ λαλήσωμεν ἐνταῦθα. Ἦτον ὅμως κοσμικὴ εὐδαιμονία, ἥτις ἐπέφερε τὴν πνευματικὴν ψυχρότητα τῶν Χριστιανῶν, καὶ ὠδοποίησεν εἰς μέλλουσαν ἀποστασίαν.

Μεταβαίνομεν ἤδη εἰς περιγραφὴν τῶν λειψάνων τῆς παλαιᾶς μεγαλειότητος, ἅτινα ἐσώζοντο ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ πρὶν τοῦ σεισμοῦ τοῦ 1822. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἴστατο ἀκόμη μέγα μέρος τῶν τειχῶν τῆς ἀρχαίας πόλεως. Ἦσαν δὲ ἀπὸ τριάκοντα ἕως πεντήκοντα πόδας ὑψηλά, καὶ δεκαπέντε πόδας παχέα, μὲ πολυάριθμους τετραγωνικοὺς πύργους εἰς τὰς πλευράς. Ἡ περιφέρειά των ἦτο κατὰ τινὰς τεσσάρων μιλίων, κατ' ἄλλους δὲ πολὺ μᾶλλον ἐκτεταμένη· ὁ Στράβων καλεῖ «τετράπολιν τὴν Ἀντιόχειαν, ἐκ τεσσάρων συνεστῶσαν μερῶν· τετεῖχισται δὲ καὶ κοινῇ τείχει, καὶ ἰδίῳ καθ' ἕκαστον τὸ κτίσμα.» Αἱ οἰκοδομαὶ τῆς πόλεως ταύτης πρὸ τοῦ 1822 ἦσαν εὐτελεῖς, καὶ δὲν ἐσώζετο κανὲν ἔχνος ἀρχιτεκτονικῆς ἀξίον τῆς βασιλίσσης τῆς Ἀνατολῆς, ὡς ἡ πόλις αὕτη ἔκαλεῖτο ποτε. Οἱ ὀλίγοι Ἀντιοχεῖς Χριστιανοὶ δὲν εἶχον ἐκκλησίαν, ἀλλὰ συνήρχοντο πρὸς ἀνάγνωσιν τῶν ἀκολουθιῶν εἰς ἑνὶ ἀπὸ τὰ σπήλαια ἢ τὰ ἐν τῷ βράχῳ ἐξορύγματα, τὰ ὁποῖα εἶναι πολυάριθμα ἐν Ἀντιοχείᾳ, καὶ τὰ ὁποῖα φαίνεται ὅτι ἦσαν ἡ ἀρχαία Νεκρόπολις.

Πάμπολλα νομισματόσημα καὶ γεγλυμμένοι πέτριαι εὐρέθησαν εἰς τὰ περίεξ τῆς Ἀντιοχείας, μάλιστα δὲ κατὰ τὸν χειμῶνα, ὁπότε ῥαγδαῖαι βροχαὶ γυμνοῦσι τὴν γῆν. Τὰ πλεον ἀξιοπεριέργα εἶναι τὰ τῶν Σελευκιδῶν, τῶν θεμελιωτῶν καὶ καλλωπιστῶν τῆς ἀρχαίας πόλεως· εὐρίσκονται δὲ καὶ πολλὰ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος καὶ Αὐγούστου μετὰ πλείστων Φοινικικῶν νομισμάτων.

Τὸ κοινότερον ὄνομα τῆς πόλεως εἶναι Ἀντάκια· τιμᾶται δὲ μὲ Πατριαρχικὸν θρόνον.

ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΣ ΣΕΙΡΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ.

[Ἀπόσπασμα λόγου, ἐκφωνηθέντος ἐν Ἀθήναις εἰς τὰς ἐξετάσεις τοῦ ἐπὶ τὴν διεύθυνσιν τῆς Φιλεκαπαιδευτικῆς Ἑταιρείας σχολείου τῶν Κορασιῶν.]

Τῆς ἐνταῦθα γινομένης ἐκπαιδεύσεως βᾶσις εἶναι ἡ σπουδὴ τῆς τῶν ἀθανάτων ἡμῶν προγόνων γλώσσης· διότι αὕτη οὐ μόνον ὑφ' ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν τῆς Εὐρώπης σοφῶν ἀνδρῶν, θεωρεῖται ὡς τὸ ἐπιτηδαιότερον καὶ ἰσχυρότερον ὄργανον πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν διανοητικῶν δυνάμεων, καὶ διδασκαλίαν τῆς πρακτικῆς λογικῆς. Εἰς τὴν σπουδὴν ταύτην ἀποδεικνύουσι καὶ αἱ Ἑλληνίδες τὸ τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς πλεονέκτημα, μὴ ὑποχωροῦσαι παντάπασιν εἰς τοὺς ἄρβενους τὰ κατὰ τὴν εὐφυΐαν καὶ τὴν φιλομάθειαν πρωτεῖα· διότι, καθὼς ἔχει ἕκαστον ἔθνος ἴδια τινὰ πλεονεκτήματα, οὕτω καὶ τὸ Ἑλληνικόν, κατ' ἀμφοτέρω τὰ γένη, φαίνεται ὅτι ἔχει ἴδιον πλεονέκτημα τὸ δξύνουν μετὰ τοῦ φιλομαθοῦς· καὶ τὸ θερμυλλημένον ἐκεῖνο ἀξίωμα τοῦ μεγάλου Ἀριστοτέλους, ὅτι «φύσει τοῦ εἰδέναι ὁρέγεται ἄνθρωπος,» ἐξήχθη, ὡς φαίνεται, ἐκ τῆς παρατη-

* Ὑπέρκειται δὲ τεσσαράκοντα σταδίου ἡ Δάφνη, κατοικία μετρία· μέγα δὲ καὶ συνηρεφὲς ἄλλος, διαβρέδμενον πηγαίοις ὕδασι· ἐν μέσῳ δὲ ἄστυλον τέμενος, καὶ νεὺς Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος. Ἐνταῦθα δὲ πανηγυρίζειν ἔθος τοῖς Ἀντιοχεῦσι καὶ τοῖς Ἀστυγείοσι· κύκλος δὲ τοῦ ἄλλου ὀγδοάκοντα στάδιοι. — Στράβων.